

Strategia wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce na lata 2016–2025

opracowanie Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

miłość
nie wyklucza
STOWARZYSZENIE

Projekt Równość małżeńska dla wszystkich jest realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Spis treści

Wprowadzenie do strategii	2
Jak powstała strategia	3
Wizja	6
Wartości	7
Diagnoza sytuacji	8
Cele strategiczne i główne obszary działań	10
Mapa strategiczna	17
Wdrożenie strategii	18
Załączniki i materiały dodatkowe	20

Wprowadzenie do strategii

Strategia Wprowadzenia Równości Małżeńskiej jest dokumentem skierowanym do wszystkich osób, organizacji i instytucji, które wspierają ideę zrównania osób LGBT+ (nieheteroseksualnych i transpłciowych) w prawie do zawierania małżeństwa i pragną prowadzić skuteczne działania na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce.

Z perspektywy legislacyjnej równość małżeńska to prawo do zawarcia małżeństwa przez dwie osoby, niezależnie od ich płci prawnej. W wymiarze społecznym jest to zarazem akt afirmacji związków jednopłciowych – uznanie ich za równie wartościowe, akceptowane i pożądane, jak związki osób różnej płci. Postulat wprowadzenia równości małżeńskiej obejmuje zatem dwa rodzaje zmiany: prawną i społeczną. Jednocześnie odwołuje się do idei równości oraz poszanowania godności i wolności osobistej wszystkich osób. Jego realizacja jest kluczowym elementem starań o zagwarantowanie prawa do samorealizacji i szczęścia wszystkim osobom, bez względu na ich orientację psychoseksualną i tożsamość płciową.

Strategia jest wynikiem prac Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza prowadzonych w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, działającymi na rzecz społeczności LGBT+

w Polsce. Jako pierwsza organizacja rzecznicza zajmująca się tematem równości małżeńskiej w Polsce, Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza przyjmuje na siebie zadanie facylitacji i koordynacji procesu wdrożenia Strategii, na drodze solidarnej współpracy ze wszystkimi sojusznikami sprawy.

Intencją autorów i autorek Strategii jest uczynienie z niej narzędzia, umożliwiającego zaangażowanie jak największej liczby sojuszników i sojuszniczek w imię wspólnych wartości. Wartości, jakimi są wolność, równość, godność i uznanie praw każdego człowieka, a także otwartość i współpraca. Jest to warunek konieczny do realizacji celu Strategii, a więc trwałego wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce.

Jak powstała strategia?

Strategia wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce jest rezultatem projektu „Równość małżeńska dla wszystkich” realizowanego przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG. Prace nad Strategią trwały od 1 marca 2015 r. do 29 lutego 2016 r.

W ramach projektu została powołana Rada Programowa w składzie:

- **Prof. Monika Płatek** (prawniczka, Uniwersytet Warszawski),
- **Prof. Ireneusz Krzemiński** (socjolog, Kierownik Katedry Zmiany Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego),
- **Marta Abramowicz** (Stowarzyszenie Osób na rzecz LGBT Tolerado, psycholożka, specjalistka z zakresu działań antydyskryminacyjnych, współautorka badań „Rodziny z wyboru”),
- **Agata Chaber** (prezes Zarządu Kampanii Przeciw Homofobii),
- **Monika Czaplicka** (specjalistka ds. social media, aktywistka LGBT+, szefowa Wobuzz),
- **Damian Graczyk** (prezes Fabryki Równości w Łodzi),
- **Anna Grodzka** (Posłanka na Sejm RP, prezeska Zarządu Stowarzyszenia na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społecznego – „Społeczeństwo FAIR”),
- **Bartek Lachowski** (redaktor naczelny magazynu PRIDE, specjalista z zakresu strategii komunikacji),
- **Krystian Legierski** (prawnik, polityk, aktywista LGBT),
- **Ryszard Malarski** (specjalista ds. procesów społecznych, konsultant Banku Światowego),
- **Marcin Szczepkowski** (prezes Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza),
- **Katarzyna Szustow** (przedstawicielka mediów, specjalistka z zakresu PR, reklamy i komunikacji, właścicielka firmy doradczej Szustow. Kultura i Komunikacja, działaczka LGBT+),
- **Jacek Żakowski** (dziennikarz, publicysta, pracownik Gazety Wyborczej).

Zgodnie z założeniami projektu „Równość Małżeńska dla Wszystkich”, cel Strategii stanowi wprowadzenie równości małżeńskiej w Polsce w ciągu dekady od rozpoczęcia wdrożenia Strategii. W trakcie obrad Rady Programowej oraz podczas indywidualnych spotkań z jej osobami członkowskimi, wypracowane zostały propozycje kierunków działań, które obejmować powinna Strategia oraz propozycje metod realizacji tych działań. Rada Programowa opracowała rekomendacje w oparciu o informacje dostarczone przez Grupę Prawną projektu, badania przeprowadzone w ramach projektu przez Stowarzyszenie MNW oraz opinie podmiotów zrzeszonych w Forum Organizacji LGBTQIA.

Jak powstała strategia?

Grupa Prawna, wspierająca prace Rady programowej, opracowała ścieżki możliwych rozwiązań prawnych wprowadzenia równości małżeńskiej dla par jedнопłciowych i pracowała nad przygotowaniem ustawy małżeńskiej. Grupę Prawną tworzyli następujący eksperci:

- **Paweł Knut** (koordynator Grupy Prawnej – prawnik, specjalista problematyki prawa wobec osób LGBT+ Kampanii Przeciw Homofobii),
- **Mec. Marcin Górski** (szef biura prawnego magistratu w Łodzi, właściciel Kancelarii Adwokackiej, autor lub współautor wielu projektów ustaw dotyczących formalizacji związków par jedнопłciowych w Polsce),
- **Krystian Legierski** (prawnik, autor lub współautor wielu projektów ustaw dotyczących formalizacji związków par jedнопłciowych w Polsce, m.in. Ustawy o związkach partnerskich Grupy Inicjatywnej),
- **Dr Dorota Pudzianowska** (specjalistka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka),
- **Krzysztof Śmiszek** (prawnik, Prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Prawa Antydyskryminacyjnego, ekspert Rady Europy w zakresie praw osób LGBT, współautor wielu projektów ustaw dotyczących formalizacji związków par jedнопłciowych w Polsce),
- **Sławomir Wodzyński** (prawnik, specjalista problematyki prawa wobec osób LGBT+ Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza).

Rekomendowane przez Grupę działania prawne obejmowały wprowadzenie do prawa polskiego związków partnerskich dla par jedno i różнопłciowych oraz jednoczesne otwarcie instytucji małżeństwa dla par jedнопłciowych. Podkreślano też wagę prowadzenia litygacji strategicznej, która ma na poziomie międzynarodowym wspomóc proces zmian prawnych w Polsce. Opracowane przez Grupę propozycje różnych ścieżek prawnych dla Strategii, spośród których wyłonione zostały rekomendowane działania, stanowią Załącznik nr 1 do Strategii.

Jak powstała strategia?

W trakcie projektu zorganizowano dwa spotkania **Forum Organizacji LGBTQIA**. Podczas spotkań uzgodniono, że równość małżeńska jest istotnym kierunkiem działań społeczności LGBT+ i stanowi cel ważny dla wielu organizacji.

Przeprowadzono **konsultacje z organizacjami należącymi do Forum Organizacji LGBTQIA oraz osobami ze społeczności LGBT+**.

Duży wkład merytoryczny i organizacyjny do Strategii wniosły również osoby członkowskie **Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza**, które opracowały Strategię w ostatecznym jej brzmieniu.

- Oktawiusz Chrzanowski,
- Maja Korzeniewska,
- Agnieszka Mulak,
- Aleksandra Muzińska,
- Hubert Sobecki,
- Marcin Szczepkowski,
- Agata Urbanik,
- Marianna Wybieralska.

Oprócz konsultacji, wiedzę służącą uzgodnieniu kierunków działania pozyskano również poprzez badania społeczne. W ramach projektu „Równość małżeńska dla wszystkich” Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza przeprowadzono następujące badania:

- ogólnopolskie badanie reprezentatywne „Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce” (kwiecień 2015);
- ogólnopolskie badanie internetowe „Społeczność LGBTQIA w Polsce” (czerwiec–sierpień 2015);

- badanie jakościowe „Polska społeczność nieheteronormatywna” (grudzień 2015).

Szczegółowe raporty z wymienionych wyżej badań stanowią Załączniki 2, 3 i 4 do Strategii.

W celu lepszego zrozumienia celu Strategii i jego znaczenia dla społeczności, przeprowadzono również serię spotkań warsztatowych w Łodzi, Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Gdańsku. Umożliwiły one pogłębienie wiedzy na temat obecnej sytuacji i potrzeb społeczności LGBT+ odnośnie Strategii. Pozyskano też pomysły na działania związane z wprowadzaniem równości małżeńskiej.

Ostatnim etapem procesu tworzenia Strategii były konsultacje z Krzysztofem Rekiem oraz warsztaty i konsultacje strategiczne realizowane we współpracy z Małgorzatą Lelonkiewicz – facylitatorką, specjalistką w zakresie wspierania w rozwoju strategicznym i indywidualnym.

W wyniku prac powstały materiały wyznaczające wizję, wartości i główne kierunki działań, które dołączono do finalnej wersji dokumentu.

Wizja

Obowiązuje równość małżeńska. Ludzie korzystają z praw, które daje ustawa o równości małżeńskiej.

Społeczeństwo akceptuje pary jednopłciowe. Poziom poparcia społecznego dla równości małżeńskiej jest wysoki i stabilny.

Istnieje oddolny, aktywny ruch obywatelski, stojący na straży równości małżeńskiej, opierający się na sieci organizacji LGBT+ i osób prywatnych.

Wartości

Niniejsze wartości zostały wypracowane podczas warsztatów strategicznych. Ich uznanie stanowi fundament skutecznego i solidarnego wdrażania Strategii, czyli trwałego wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce.

Wolność kreowania własnego życia

Każda osoba jest wolna, aby kształtować swoje życie w zgodzie ze sobą. Świadome decydowanie o własnym życiu nie musi oznaczać podążania utartymi ścieżkami.

W społeczeństwie nie ma schematów i łatwych ścieżek życiowych dla osób LGBT+. Dlatego członkowie i członkinie społeczności często podejmują wybory bardziej świadomie i wypracowują sobie własne drogi życia, często inne niż te „typowe”. Tym samym świadomie podejmują wybory, które u innych bywają „automatyczne”, czerpiąc z nich dumę i siłę.

Możliwość dokonania wyboru o zawarciu małżeństwa (taka sama, jaką mają pary różnopłciowe) jest niezwykle istotna w perspektywie prawa do decydowania o własnym życiu. Równość małżeńska jest wartością zarówno dla osób, które same chciałyby zawrzeć związek

małżeński, jak i dla tych, dla których istotna jest sama wolność wyboru.

Równość

Osoby wszystkich orientacji seksualnych i wszystkich tożsamości płciowych są równe. Powinny być więc postrzegane jako równe zarówno w oczach prawa, jak i w oczach społeczeństwa.

Z tak rozumianej równości wynika wprost dążenie do równości małżeńskiej. Każde inne rozwiązanie prawne zmniejszy różnice prawno-społeczne, ale ich nie zlikwiduje, nie jest bowiem w pełni równościowe.

Godność i uznanie praw

Wszyscy ludzie są godni szacunku. Działamy na rzecz praw par jedнопłciowych nie po to, by zadośćuczynić uciskanej mniejszości, ani tym bardziej wywalczyć dla niej przywileje. Chcemy, by rzeczywistość prawna i społeczna uznawała godność wszystkich ludzi.

Oznacza to, że chcemy wybierać takie rozwiązania, które nie tylko poprawią sytuację osób LGBT+ w Polsce, ale też uwzględnią ich godność. Staramy się więc o przyznanie osobom LGBT+ wszystkich praw – takich samych, jakie posiada większość.

Otwartość i współpraca

W działania aktywnie angażujemy wszystkich, którym bliskie są nasze wartości.

Warunkiem skutecznego wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce jest solidarna współpraca w ramach społeczności LGBT+ i poza nią. Rozmawiamy ze wszystkimi osobami, które chcą z nami rozmawiać. Nie wykluczamy nikogo, żadnej grupy ani osoby.

Diagnoza sytuacji

Poniższa diagnoza została przygotowana w oparciu o powszechnie dostępne badania i materiały dotyczące problematyki regulacji prawnej związków jedнопłciowych, aktualne na koniec 2015 r. Wykorzystuje także wnioski badania „Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce” Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza.

Czynniki polityczne

- W kadencji Sejmu 2015–2019 przyjęcie rozwiązań prawnych dla związków jedнопłciowych wydaje się niemożliwe.
 - Poparcie dla równości małżeńskiej wśród partii politycznych jest znikome (oficjalnie popiera je wyłącznie partia Razem, będąca poza parlamentem).
 - Wprowadzenie związków partnerskich popiera: część opozycji pozaparlamentarnej (SLD, Twój Ruch), będąca w Sejmie Nowoczesna, a także część Platformy Obywatelskiej (choć istnieje duże prawdopodobieństwo, że za rządów Grzegorza Schetyny poparcie w PO będzie maleć) oraz pojedynczy posłowie KUKIZ15.
 - Istnieje realna szansa uregulowania sytuacji prawnej par jedнопłciowych w przyszłej kadencji Sejmu (2019–2023), poprzez wprowadzenie związków partnerskich, a nawet – przy wzroście poparcia społecznego – równości małżeńskiej. Konieczne są jednak do tego:
- osłabienie Prawa i Sprawiedliwości i innych partii skrajnie konserwatywnych oraz wzrost poparcia społecznego dla regulacji równościowych. To właśnie od poparcia społeczeństwa będzie bowiem w dużej mierze zależała postawa rządzących i ich decyzja o zatrzymaniu się na związkach partnerskich lub poparciu rozwiązań idących dalej.
- Szansą może być zmiana nastrojów społecznych – w wyniku oporu społeczeństwa wobec konserwatywnej władzy, możliwa jest liberalizacja poglądów, podobnie, jak miało to miejsce w latach 2005–2007. Sondaż Ariadna z lutego 2016 potwierdza ten trend.
 - Ważnym elementem jest aktywność ruchu LGBT+ na szerokim froncie demokratycznym, który wyraża opór wobec władzy, widocznym m.in. na ulicach. Równie istotny będzie wzrost poparcia dla postulatów LGBT+ na lewicy i w centrum.
 - Realizacji strategii sprzyjać będzie coraz silniejsza potrzeba uwspólnienia działań wśród wielu organizacji LGBT+.

Czynniki międzynarodowe

- W ostatnich latach tematy związane ze społecznością LGBT+ były obecne w debacie publicznej w większości krajów Europy. W przeważającej części krajów Unii Europejskiej skutkowało to liberalizacją przepisów, wprowadzeniem instytucji małżeństw jednopłciowych lub związków partnerskich. Równość małżeńska obowiązuje już w 13 krajach europejskich (przy czym w 8 z nich dostępne są również związki partnerskie), a w kolejnych 12 krajach UE dla par jednopłciowych dostępne są inne formy prawnej formalizacji związków. Z kolei w krajach Europy Wschodniej wprowadza się do prawodawstwa jawną dyskryminację osób LGBT+ (dokładny opis sytuacji prawnej par jednopłciowych w różnych państwach zawiera Załącznik 6).
- Fakt, że większość krajów Unii Europejskiej wprowadziła już regulacje związków partnerskich lub małżeństw jednopłciowych, niejako wymusza na Polsce rozwiązanie tej kwestii. Na takim założeniu opiera się proces litygacji strategicznej, rozpoczęty w ramach projektu „Równość małżeńska dla wszystkich”. Litygacja strategiczna polega w tym wypadku na próbie zawarcia małżeństwa Polsce przez pary jednopłciowe, a następnie zaskarżeniu odmowy urzędu stanu cywilnego do sądów coraz wyższych instancji. Wyczerpanie możliwości prawnych w Polsce umożliwi skierowanie sprawy do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, którego wyrok może okazać się kluczowy dla zmiany ustawodawstwa polskiego (więcej informacji w Załączniku 1 do Strategii – ścieżka litygacji strategicznej).
- W projektach emancypacyjnych środowisk LGBT+ w Polsce ważne jest wsparcie międzynarodowych instytucji i organizacji, np. ILGA Europe. Wszystko wskazuje na to, że w najbliższych latach będzie to główny strumień finansowania organizacji LGBT+.

Czynniki ekonomiczne

- Istnieje poważne ryzyko, że obecne rządy w Polsce zachwieją gospodarką i mogą doprowadzić do niepokoju społecznego. Trudno jest dziś ocenić wpływ tego zjawiska na sytuację osób LGBT+.
- Globalne i międzynarodowe firmy już dzisiaj prowadzą politykę równościową w swoich organizacjach, co stwarza możliwość pozyskiwania środków na działalność trzeciego sektora LGBT+.

Czynniki społeczne

- W pokoleniu osób urodzonych po 1989 r. odradzają się konserwatywne tendencje, często objawiające się homofobią.
- Z drugiej strony ruch LGBT+ w Polsce staje się coraz lepiej zorganizowany i sprawny. Coraz więcej osób otwarcie mówi o swojej nieheteronormatywnej orientacji psychoseksualnej i aktywnie wspiera postulaty równościowe.
- Zwiększa się liczba sojuszników osób LGBT+.
- Otwarte granice z krajami Unii Europejskiej oraz współuczestniczenie w zachodniej kulturze masowej przyspiesza postęp społeczny i pozytywnie wpływa na akceptację dla osób LGBT+.

Czynniki technologiczne

- Nowoczesne technologie komunikacyjne pozwalają tanio i sprawnie dotrzeć z postulatami LGBT+ do dużej części odbiorców w Polsce. Wszystko wskazuje, że proces ten będzie kontynuowany.
- Lepsza infrastruktura zwiększa mobilność i również ułatwia bezpośrednie dotarcie do większej liczby Polek i Polaków, umożliwiając skuteczniejsze prowadzenie kampanii społecznych i edukacyjnych.

Cele strategiczne i główne obszary działań

Strategia zakłada jeden główny cel, zdefiniowany jako trwałe wprowadzenie ustawy o równości małżeńskiej. Wyznacza również trzy cele operacyjne, które wyznaczają kierunki działania niezbędne do osiągnięcia celu głównego.

W toku prowadzonego dialogu strategicznego, analizy badań i diagnozy sytuacji uzgodniono, że wprowadzenie równości małżeńskiej w Polsce jest uwarunkowane zbudowaniem woli politycznej, zwiększeniem poparcia społecznego dla równości małżeńskiej oraz zwiększeniem potencjału organizacji LGBT+. Dodatkowo, drugi cel operacyjny, związany ze zwiększeniem poparcia społecznego, rozpisano na trzy cele dodatkowe, by wyraźniej określić drogę do uzyskania większego poparcia społecznego. Uzgodniono, że zwiększone poparcie społeczne będzie łącznym skutkiem działań związanych z popularyzacją idei równości małżeńskiej, zwiększeniem widoczności osób LGBT+ oraz zbudowaniem ogólnopolskiego ruchu społecznego, skupionego wokół równości małżeńskiej.

Dla każdego z celów określono kluczowe miary. Wskaźniki oparto na aktualnych danych i na szacunkach dotyczących oczekiwanych rezultatów w 2020 i 2025 r. Wskaźniki będą poddawane systematycznej ewaluacji pod względem ich wartości, sposobu pomiaru i zbierania danych oraz aktualności. W strategii wskazano miary

kluczowe, w największym stopniu obrazujące zmianę, a jednocześnie możliwe do weryfikacji w prosty, obiektywny sposób.

Strategia nie określa zamkniętej listy działań wraz z ich harmonogramem. Dla każdego z celów przyjęto możliwe sposoby jego realizacji. Opisane działania o pomysły zgłaszane w trakcie warsztatów i konsultacji oraz rekomendacje wynikające z prowadzonych badań i diagnozy sytuacji. Działania wskazane w Strategii mają charakter otwarty, są katalogiem, z którego inspirację i pomysły na aktywność czerpać mogą instytucje, organizacje i osoby indywidualne. Tylko dzięki wspólnym wysiłkom różnych podmiotów, Polska może zbliżyć się do wprowadzenia równości małżeńskiej.

Cele strategiczne i główne obszary działań

Cel strategiczny

Trwałe wprowadzenie równości małżeńskiej

Miary celu strategicznego:	2016	2020	2025
Ustawa o równości małżeńskiej	Nie ma	Czytanie projektu ustawy w Sejmie RP	Obowiązuje
Procent małżeństw jedнопłciowych w odniesieniu do wszystkich zawieranych małżeństw w ciągu roku	0	0	1,5%

Cele operacyjne

1. Zbudowanie woli politycznej do wprowadzenia równości małżeńskiej

Miary celu operacyjnego:	2016	2020	2025
Liczba partii uzyskujących subwencje, które wpisały postulat równości małżeńskiej do swojego programu	1	3	4
Liczba parlamentarzystów i parlamentarzystek, którzy popierają równość małżeńską (w Sejmie i Senacie)	3/560	200/560	400/560
Poparcie Prezydenta	Nie	Tak	Tak
Liczba interpelacji i zapytań parlamentarnych w kwestii równości małżeńskiej (rocznie)	0	10	40

Możliwe działania:

- Lobbying polityków i partii politycznych na rzecz idei i ustawy o równości małżeńskiej, m.in. poprzez wprowadzenie tematu równości małżeńskiej do programów partii politycznych, biorących udział w wyborach do parlamentu i do programów kandydatów na stanowisko Prezydenta;
- Współpraca z potencjalnymi partnerami politycznymi na rzecz upowszechniania idei równości małżeńskiej. Powinna ona obejmować zarówno partnerów będących obecnie w Sejmie jak i tych, którzy mają szansę znaleźć się w nim po kolejnych wyborach;

Cele strategiczne i główne obszary działań

- Edukacja polityków działających na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym w zakresie tematów związanych z równością małżeńską. Edukacja obejmować może m.in.: spotkania grupowe (np. z klubami poselskimi), spotkania indywidualne, szkolenia kierowane do poszczególnych partii politycznych, czy celowe rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych;
- Kontynuacja prac Grupy Prawnej nad projektem ustawy o związkach partnerskich;
- Edukacja środowisk prawniczych, mających wpływ na świat polityki. Wskazywanie konieczności uregulowania kwestii formalizacji związków par osób tej samej płci, a w szczególności regulacji poprzez ustawę o równości małżeńskiej;
- Współpraca z instytucjami Unii Europejskiej oraz z innymi międzynarodowymi podmiotami, zajmującymi się prawami człowieka – by wywierać wpływ na polską politykę w celu regulacji statusu prawnego par jednopłciowych;
- Aktywizacja społeczności LGBT+ do współtworzenia oddolnego ruchu opozycyjnego wobec antydemokratycznych aspektów rządów Prawa i Sprawiedliwości i innych ugrupowań konserwatywnych oraz udział organizacji LGBT+ w działaniach ruchu opozycyjnego. Działania takie to m.in. możliwość włączenia postulatów LGBT+ do głównego dyskursu i powszechnej świadomości. Dzięki nim postulaty LGBT+ (w tym równość małżeńska) mogą znaleźć się w zestawie celów ruchów opozycyjnych, wspierających demokrację;
- Stworzenie i prowadzenie publicznej bazy informacji dotyczących postaw polityków wobec idei równości małżeńskiej oraz regulacji prawnych dla par jednopłciowych;
- Działalność w terenie – propagowanie obecności postulatów LGBT+ wśród różnych grup społecznych oraz edukacja na temat możliwości ich realizacji poprzez tworzenie lokalnych i regionalnych polityk publicznych (w tym strategii rozwoju).

Cele strategiczne i główne obszary działań

2. Zwiększenie poparcia społecznego dla równości małżeńskiej

Miary celu operacyjnego:	2016	2020	2025
Poparcie społeczne dla równości małżeńskiej (badania omnibus)	29%	39%	55%
Akceptacja społeczna dla par osób tej samej płci (rozumiana jako przynajmniej „średni” dystans społeczny wobec takich par)	b.d.	60%	70%
Procent osób, które znają przynajmniej jedną osobę homoseksualną	26%	39%	50%
Zwiększenie obecności tematu równości małżeńskiej w mainstreamowych mediach (monitoring mediów w celu obserwacji liczby wzmianek wybranych fraz w komunikatach medialnych w danym roku np. małżeństwa jedнопłciowe, równość małżeńska)	ok. 25	100	300

2.1 Popularyzacja idei równości małżeńskiej

Możliwe działania:

- Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii społecznych w mediach mainstreamowych;
- Współpraca z mediami ogólnopolskimi (telewizja, gazety, radio, portale internetowe), w tym również poprzez udział w postawianiu materiałów dotyczących różnych aspektów równości małżeńskiej;
- Wzmocnienie obecności tematu w mediach społecznościowych,
- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych w całym kraju,
- Prowadzenie regularnych, spójnych metodologicznie badań opinii publicznej, dotyczących percepcji idei równości małżeńskiej i poparcia regulacji prawnych dla par jedнопłciowych;
- Regularne badania opinii społeczności LGBT+ na temat równości małżeńskiej;
- Stworzenie publicznie dostępnej bazy wiedzy dotyczącej sytuacji osób LGBT+, zbierającej wyniki badań i analizy przedmiotowe,
- Monitoring mediów.

Cele strategiczne i główne obszary działań

2.2 Zwiększenie widoczności osób LGBT+

Możliwe działania:

- Prowadzenie kampanii społecznych w mediach mainstreamowych, w tym kampanii zachęcających do coming outów, informujących oraz wspierających w coming outach oraz dotyczących tematyki tęczowego rodzicielstwa;
- Kampanie w mediach społecznościowych, skierowane do osób LGBT+, zachęcające do coming outów;
- Tworzenie przyjaznego środowiska dla coming outów młodych osób LGBT+, we współpracy z m.in: organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi, działającymi na rzecz dzieci i młodzieży oraz organizacjami zrzeszającymi rodziców i nauczycieli;
- Zwiększenie widoczności wyoutowanych osób LGBT+ i tematyki LGBT+ w mediach mainstreamowych (tak ogólnopolskich, jak i regionalnych oraz lokalnych);
- Włączanie się (jako organizacje lub osoby indywidualne) w akcje społeczne i polityczne, zgodne z wartościami Strategii – np. poprzez zaznaczenie swojej obecności i poparcia tęczą flagą. Aktywizacja innych organizacji, członków i członkiń społeczności LGBT+ do takich działań;
- Prowadzenie akcji zachęcających osoby LGBT+ do tego, by były ambasadorkami(kami) spraw LGBT+ w swoich lokalnych i zawodowych środowiskach. Wspieranie tego typu akcji prowadzonych przez innych,
- Zachęcanie znanych i lubianych, ale jeszcze nie wyoutowanych osób LGBT+ do coming outu;
- Zagnieżdżenie tematyki LGBT+ w średnio i długookresowych, rządowych planach rozwoju w różnych obszarach (sport, kultura, nauka itd.),
- Lobbying za edukacją antydyskryminacyjną już od najniższego szczebla edukacji, która obejmie temat dyskryminacji ze względu na orientację psychoseksualną i tożsamość płciową;
- Współpraca z organizatorami Marszy i Parad Równości na rzecz dalszej popularyzacji takich akcji – zarówno w społeczności osób LGBT+, wśród sojuszników i sojuszniczek, jak i w całym społeczeństwie;
- Inicjowanie powstawania grup LGBT+ w firmach lub w grupach zawodowych, aktywizacja innych do takich działań.

Cele strategiczne i główne obszary działań

2.3 Zbudowanie ogólnopolskiego ruchu społecznego, skupionego wokół równości małżeńskiej.

Możliwe działania:

- Zbudowanie, uruchomienie i rozwijanie narzędzi, umożliwiających deklarowanie poparcia dla równości małżeńskiej (np. platform internetowych, portali społecznościowych, systemów wspierania petycji);
- Rejestrowanie poparcia osób indywidualnych i prawnych dla równości małżeńskiej (dokumentowanie i promocja logotypów, nazw podmiotów wyrażających poparcie);
- Pozyskiwanie ambasadorów i ambasaderek, promocja tematu wśród znanych osób ze świata kultury, sportu, nauki itp.;
- Wyszukiwanie nieoczywistych sojuszników – w tym wśród środowisk katolickich (np. KIK), związków zawodowych, organizacji zrzeszających ekspertów z różnych dziedzin, (np.: prawników, ekspertów marketingu). Włączanie ich w działania ruchu społecznego;
- Organizacja wydarzeń, akcji i kampanii zachęcających do włączenia się do ruchu sojuszniczego;
- Organizacja wydarzeń, akcji i kampanii umacniających postawy, dla osób prywatnych i instytucji wyrażających poparcie dla równości małżeńskiej;
- Współpraca z uczelniami wyższymi, instytucjami publicznymi i prywatnymi – organizacja konferencji.

Cele strategiczne i główne obszary działań

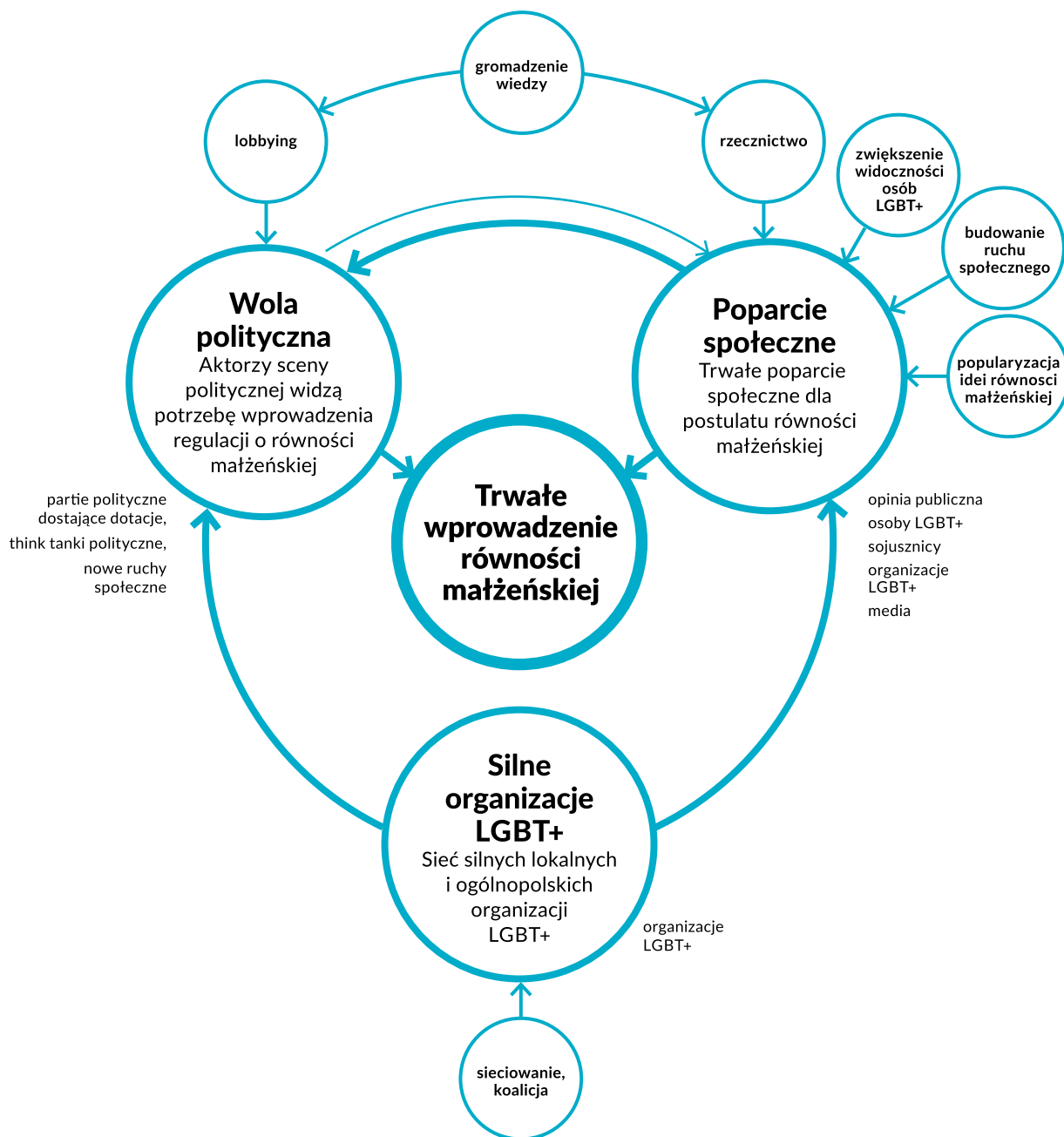
3. Podnoszenie potencjału organizacji LGBT+

Miary celu operacyjnego:	2016	2020	2025
Frekwencja organizacji LGBT+ na Forum	70% 23 z 34	75%	75%
Liczba organizacji LGBT+	34	45	50
Liczba spotkań ogólnopolskich organizacji LGBT+	4	4	4
Koalicja organizacji LGBT+	Praca nad koalicją	Jest	Jest i działa sprawnie

Możliwe działania:

- Udział organizacji LGBT+ w ciałach doradczych, decyzyjnych i konsultacyjnych, zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym, jak i centralnym;
- Udział organizacji LGBT+ w pracach na rzecz trzeciego sektora;
- Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do społeczności LGBT+, dotyczących roli i zadań organizacji LGBT+;
- Promowanie, nagłaśnianie działań organizacji i osób LGBT+ w obszarach ważnych społecznie i politycznie, ale niezwiązanych stricte z tematyką LGBT+;
- Stworzenie i rozwijanie sprawnie działającej koalicji organizacji LGBT+ działającej m.in. na rzecz wzmocnienia organizacji (ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia organizacji poza dużymi ośrodkami);
- Tworzenie i realizacja wspólnych planów działania w różnych tematach dotyczących kwestii LGBT+;
- Stworzenie i rozwijanie wspólnej bazy działań i zasobów organizacji LGBT+;
- Kontynuacja spotkań Forum Organizacji LGBT+ oraz spotkań śniadaniowych jako formuły komunikacji, obejmującej jak najszersze grono organizacji i grup nieformalnych, działających na rzecz osób LGBT+;
- Współpraca z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi.

Mapa strategiczna

Wdrożenie strategii

Wprowadzenie równości małżeńskiej w Polsce jest zadaniem, które może zostać zrealizowane jedynie na drodze kooperatywnego, solidarnego działania wszystkich osób, organizacji i instytucji, które wspierają idee równouprawnienia społeczności LGBT+, ogólnie pojętych praw człowieka i wolności obywatelskich oraz wyznających wartości, które przyświecają Strategii. Strategia będzie wdrażana przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, sojusznicze organizacje LGBT+ oraz inne podmioty wspierające ideę równości małżeńskiej w Polsce.

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza przyjmuje na siebie odpowiedzialność za sprawne wdrożenie założeń Strategii poprzez:

- Koordynację i długofalowe podtrzymanie procesu jej konkretyzacji i realizacji w ścisłej współpracy ze wszystkimi zaangażowanymi sojusznikami,
- Inicjowanie rozmów z potencjalnymi realizatorami Strategii i poszerzanie koalicji podmiotów realizujących Strategię poprzez budowanie „Koalicji na rzecz równości małżeńskiej w Polsce”,
- Gromadzenie wiedzy i facylitowanie procesu zmiany,
- Stopniowe dostosowywanie struktury organizacyjnej i planów operacyjnych Stowarzyszenia do założeń Strategii,

- Systematyczną ewaluację Strategii, sprawowanie nadzoru nad jej zapisami,
- Aktualizację Strategii w sytuacji zmieniającego się otoczenia, warunków i priorytetów działań.

Cele strategiczne i operacyjne opisane w tym dokumencie wyznaczają ogólne kierunki działań. Posłużą one za podstawę dla konkretnych planów i harmonogramów, dotyczących wybranych obszarów tematycznych, takich jak kultura, sport, czy inicjatywy prawne. Plany te będą opracowywane przez Stowarzyszenie w ścisłej współpracy z sojusznikami, w sposób partycypacyjny. Taki sposób działania umożliwi optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów – przede wszystkim wiedzy i doświadczeń różnych podmiotów na poszczególnych polach – oraz zaangażowanie sojuszników jako interesariuszy w procesie wdrażania Strategii.

Etapy wdrażania Strategii

1. Rozpoczęcie budowania faktycznej koalicji podmiotów, dzielących wartości i cele Strategii poprzez spotkania, rozmowy i podejmowanie wspólnych działań.
2. Wyłonienie liderów regionalnych i tematycznych Strategii, którzy w porozumieniu ze sobą będą realizowali zadania Strategii.
3. Powołanie w Stowarzyszeniu Miłość Nie Wyklucza osoby koordynującej działania strategiczne w całej Polsce.
4. Powołanie osoby/organizacji koordynującej media społecznościowe (działania w tzw. nowych mediach), reagującej na bieżąco na związane z LGBT+ informacje prasowe.
5. Docelowe utworzenie Grupy Prawnej na rzecz równości małżeńskiej, która będzie koordynować działania prawne, składanie projektów i działania na różnorodnych ścieżkach legislacyjnych i sądowych, a także lobbینگ w środowisku politycznym i prawniczym.

Ocena wdrożenia Strategii będzie się odbywała cyklicznie, podczas spotkań ewaluacyjnych Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza i konsultacji z organizacjami członkowskimi Koalicji na rzecz równości małżeńskiej. Ewaluacji poddawane będą działania podjęte w ramach realizacji Strategii i ich skutki, zmieniające się warunki zewnętrzne oraz działania organizacji koordynującej wdrażanie Strategii. Na tej podstawie będą aktualizowane zapisy Strategii i odpowiednich planów działań.

Załączniki i materiały dodatkowe

1. Propozycje ścieżek rozwiązań prawnych wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce, Grupa Prawna projektu „Równość małżeńska dla wszystkich”, 2015. <https://mnw.org.pl/app/uploads/2017/08/Sieczki-prawne.pdf>
2. Raport z badań Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza *Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce*, 2015. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/postawy-wobec-rownosci-malzenskiej-raport-z-badan/>
3. Raport z badań Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza *Społeczność LGBT+ w Polsce*, 2015. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/spolecznosc-lgbtqia-w-polsce-raport-z-badan/>
4. Raport z badań Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza *Polska społeczność nieheteronormatywna*, 2016. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/polska-spolecznosc-nieheteronormatywna-raport-z-badan/>
5. Raport *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, J. Mizielińska, M. Abramowicz, A. Stasińska, 2014. http://rodzinyzwyboru.pl/wp-content/uploads/2014/10/Raport_Rodziny-z-wyboru-w-Polsce-%C5%BBycie-rodzinne-os%C3%B3b-nieheteroseksualnych.pdf
6. *Równość Małżeńska. Przewodnik dla początkujących*, Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, 2016. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/rownosc-malzenska-przewodnik/>
7. *Wyrok i opinia Sądu Najwyższego USA w sprawie Obergefell et al. v Hodges*, tłum. Urszula Pawlik. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/wyrok-opinia-sadu-najwyzszego-usa-w-sprawie-obergefell-v-hodges/>
8. *Wybór opinii amici curiae Sądu Najwyższego USA w sprawie Obergefell et al. v Hodges*, tłum. Urszula Pawlik. <https://mnw.org.pl/biblioteczka/wybor-opinii-amici-curiae-sadu-najwyzszego-usa-w-sprawie-obergefell-v-hodges/>

Strategia wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce na lata 2016–2025

Projekt graficzny i skład: Marianna Wybieralska

Publikacja powstała w projekcie „Równość Małżeńska dla Wszystkich”, realizowanym przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza w ramach programu Obywatele dla Demokracji i współfinansowanym z Funduszy EOG.

Warszawa 2016

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
ul. Wspólna 61/102
00-687 Warszawa
kontakt@mnw.org.pl
mnw.org.pl

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

Projekt *Równość małżeńska dla wszystkich* jest realizowany w ramach programu *Obywatele dla Demokracji*, finansowanego z Funduszy EOG.